

KIS KÖNYVTÁR

VIG ELBESZÉLÉSEK

IRTA
GAAL MÓZES

BUDAPEST.
LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)
CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5292-86-6 (online)
MEK-11656

TARTALOM

Mátyás Jóska a városi iskolában.

A hörcsög és barátja.

A megtanított oroszlán.

Berczi

A beszélő nyúl-láb.

Levél a mennyországba.

Egy falusi fiucska a városban.

Mátyás Jóska a városi iskolában.

I.

A czipó-fejű Mátyás Jóskáról mesélek, aki valósággal élt, ti is bizonyosan láttátok már valahol vagy valamikor.

Azt mondám az imént, hogy czipó-fejű, csak hogy az a czipó, melyikhez a Mátyás Jóska feje hasonlított, igen nagy czipó volt; a szemei alig látszottak, olyan aprók voltak, az orrát pedig valamikor kiskorában nagyon összelapíthatták, olyan volt az, mint egy félrelépett csizmának a sarka, hanem azért jól szelelt, s Mátyás Jóska nagyon meg volt az orrával elégedve.

Mikor Jóska négy esztendő volt: *püspök* akart lenni; ötesztendő korában *pék-inas*, hatesztendő korában *király*, s mikor a hetediket betöltötte, akkor *Rózsa Sándor* volt előtte a legdicsőbb ember.

Ugyanekkor történt, hogy az édes anyja új nadrágot húzott reá, de előbb a régi csíkos bugyogót jól kiporolta rajta. Hogy miért porolta ki?... Mert Jóska a szomszédék almafájára felmászott, s mire a fa tetejéről lejutott, a bugyogó a két térdén kilyukadt. Jóska azt mondta, hogy magától szakadt ki, az édes anyja nem hitte el, mert a bugyogók nem szoktak csak úgy jó kedvükből kiszakadni.

Hogy az új nadrágot felhúzta az édes anyja a fiúra, így szólt hozzá:

- Ne bögj, Jóska, mert baj lesz.

Jóska így felelt az édes anyjának:

- Anyám-asszony, adjon egy karéj kenyeret, aztán nem sirok. Jó, hogy a bugyogóm elszakadt, mert a fiúk „hátnál lógó zsebkendő”-nek csúfoltak...

- Jól van, jól, fiam. Édes apád csizmát is hoz a vásárból, meg egy vadonat új kalapot, inget is varrt neked Kuczoráné -

Szólott közbe Jóska:

- De nekem egy nagy kés, három pisztoly és két puska is kellene -

- Ugyan minek, he?...

- Mert én rablóvezér akarok lenni.

Jóskának az édes anyja háromszor keresztet vetett magára, s aztán így szólt:

- Lesz belőled isten szolgája, jámbor pap, fiam. Úgy akarja az édes apád, én is úgy akarom. Holnap visz be a városi iskolába. Ott csinálnak belőled embert.

Jóska erősen rázta a fejét. Nem hitte el még az édes anyjának se, hogy belőle a városban embert lehet csinálni. Járt ő már egy esztendeig a vén tanító iskolájába, megmondta már az neki, hogy iskolakerülő, ingyenélő, istentől elrugaszzkodott, s hogy még isten segítségével akasztófára kerül.

Ezt mondta volt neki a vén tanító, mikor Stiglicz Áronkával, a korcsmáros fiával megitta az egész kalamáris tintát. E miatt aztán az öreg Stiglicz Salamon, az Áron apja, sokáig nem akart pálinkát adni még pénzért sem.

Mátyás Jóska aztán másnap felhúzta az új csizmáját, feltette nagy czipó-fejére a kalapot, úgy ült a feje búbján a kalap, mint a sütő-tőkön egy makk-kopáncs. Az édes anyja megcsókolta s adott neki tíz krajczárt, az édes apja megígérte neki, hogy kicsavarja a nyakát, ha nem tanul a városban - s aztán vitték... vitték, hogy csináljanak belőle embert.

II.

Annak a néninek, kihez Jóska beadták kvártélyba, volt egy fia, úgy hívták, hogy *Számi*, magyarul: Sámuel. Vékony, kicsiny gyermek volt, a két lába két pipaszár, a két karja két gyufa-szálka, még a hangja is vékony volt, mint a czérna.

Mátyás Jóska így szólott hozzá másnap:

- Te Számi, mondok én neked valamit. Add nekem a zsemlédnek a felét, s én megigérem, hogy nem verlek meg téged soha. Mert én mindenkit megverek, majd meglátod, az iskolában!

Számi okos fiú volt, odaadta Jóskának az egész zsemléjét, s mindjárt bepanaszolta nála a szomszéd suszterinast, aki csúfolta őt.

- Minek csúfolt? - kérdezte haragosan Jóska.

- Azt mondja, hogy én tintanyaló vagyok.

- Várj csak, együtt megyünk iskolába. Ha ő téged tintanyalónak csúfol, te kiáltd reá: „csirizesnyelvű” - érted, Számi?

- Jaj, de én nem merem!

Jóska megfogta Száminak a nyakát s így bátorította:

- Hallod-e, Számi, ha te nem mondod azt annak a suszterinasnak, hogy csirizes nyelvű, én téged beledoblak a kútba.

Szegény Számi megigérte, hogy azt fogja mondani.

No, lett ebből nagy csata.

Számi elfutott, de Jóska ott maradt, mikor a suszterinas reá rohant, s megmutatta, hogy milyen bátor egy ficzkó. Az igaz, hogy ő is kapott, de adott ő is a csirizes nyelvűnek. S a végén még a fél csizmát is elvette tőle, s magával akarta vinni az iskolába, hogy megmutassa Száminak.

Persze, hogy mindjárt első nap későn érkezett az iskolába. Kérdezi a tanító:

- No hát, fiacskám, hol késtél eddig?

Felelt Jóska:

- Megvertem egy suszterinast.

- Lám... lám!... Hát aztán mért verted meg édes fiam?

- Ő is kétszer pofon ütött.

- Ej... ej,... aztán miért ütött pofon?

- A csizmáját is elvettem tőle, ide akartam hozni Száminak, hogy lássa.

Számi elmondotta a dolgot, s a tanító úr haza izente, hogy Mátyás Józsefnek nem szabad a harmadik tál ételből egy falatot sem ennie.

Jóska nem is evett a harmadik tál ételből semmit - mert csak két tál étel volt ebédre.

III.

Egy hét múlva az egész osztályban csak három fiú volt, akit Jóska még nem vágott földhöz. Annak a háromnak is esküvel megígérte, hogy a földhöz fogja vágni. Úgy félték tőle a kis városi fiúcskák, mint a tűztől.

Az egyik neki adta a kiflijét, másik az irkáját, a harmadik, a plajbászát, a negyedik egy könyvet ígért neki, csak ne bántsa. Jóska azt mondta neki:

- Hallod-e, ne hozz nekem könyvet, hanem egy nagy darab szalonnát, az többet ér; a te apád mészáros, nektek van sok szalonnátok.

Tanulni nem tanult Jóska semmit. A könyvét eladta öt krajczárért, s azon kapszlikat vett, hogy otthon a veres orrú házmester küszöbe elé szórja, aki egyszer veréssel fenyegette, mert a csatornán felmászott a ház fedelére.

Különben is olyan sok dolga akadt, hogy nem ért reá teljességgel, hogy tanuljon. Alighogy korán reggel felkelt, Száminak a nyaka közé egy pohár vizet loccsantott, hogy ő is keljen fel, aztán a kúthoz ment, a csizmáját alátartotta, s addig húzta reá a vizet, míg a sár leoldódott róla; azután a kerítésre felmászott és az utcán haladó pékinast megdobálta kavicsokkal; a házmester seprővel kergette, ő pedig hátra-hátra fordult és a nyelvét öltögette rá, útközben egy macskát megnyávogtatott, s mire mindezzel készen volt, hamarosan bekapta a tejet, megette a másfél zsemlét; a felet Számi adta neki az asztal alatt, hogy a mamája meg ne lássa, aztán sietett az iskola - mellé. Ott volt a piac, ott ültek sorjában tojással, csirkével, vajjal a falubeli asszonyok. Azoktól megkérdezte, hogy van az édes anyja meg az édes apja, meg a Bodri kutya, hát a fiúk őrzik-e még a malaczkákat a pap földjén, van-e sok alma a faluban? Csak aztán ment az iskolába - hogy verekedjék.

A tanító úr már azt sem engedte meg neki, hogy a padban üljön, ott állott az asztal mellett, s az ablakon kinézve a fák ágain mászkált gondolatában, s az asztal szélét körmölgette. Közbe-közbe akkorát ásított, hogy a tanító úr valósággal megijedt tőle... hátha elnyeli az asztalt.

Mondta is neki nagy szeretettel:

- Eredj haza, fiam, nem neked való az iskola. Van-e édes apádnak ökre?

- Van. Négy, és két tehene és két bornya -

- Hát számara?

- A' még nincs, de lesz, ha én haza megyek, mert édes apám azt mondta, hogy vesz egyet.

A tanító úr mosolygott, a fiúk kaczagtak. Még Számi is kaczagott.

A tanító úr azt mondta, hogy Jóska, ha majd megerősödik, jó munkás legény lesz, befogja az ökröket, szánt, vet, arat.

Jóska az iskolából kijövet, két fiút a falnak szorított, a harmadiknak a sapkáját lekapta a fejéről s fogadásból felmászott a lámpaoszlop tetejére, s oda felakasztotta, e miatt a rendőr utána futott, de nem érte utól. Otthon Száminak elmesélte, hogy ő nem fél a rendőrtől. Bezzeg a falujokban a szőlőcsősz hányszor fenyegette, de ő attól sem ijedt meg, pedig annak puskája volt.

Számi elhitt mindent Jóskának. Még azt is elhitte volna, hogy Jóska egyszer a templom tornyának a gombjára ült, s a lábait egész a földig lelógatta...

A néni sokszor meg akart haragudni Jóskára, de nem tudott, mert a kis akasztófára való vágott neki fát, hordott vizet a konyhába, elment a boltba, mindent bevásárolt, s egy-egy jó darab kenyérrel megelégedett.

Hanem egyszer mégis csak megharagudott a néni. Úgy történt a dolog, hogy a néni az asztalon felejtette a kamarának a kulcsát, Jóska aznap is csak két órákor jöhetett haza az iskolából, mert - be volt zárva. Miért volt bezárva? Hát azért volt bezárva, mert a tanító úrnak a szegen lógó kabátja mellé somfordált óra alatt, míg a tanító úr a táblára szép, formás betűket írt, a fél ujját a kabátnak félig felgyűrte. A tanító úr csak akkor vette észre, mikor már felhúzta. A fiúk erősen kaczagtak, Jóska pedig éppenséggel röhögött.

Ezért marasztotta ott a tanító úr Jóska papir-galuskaebédre.

Mikor hazajött, olyan éhes volt, hogy a házat is, a nénit is, ráadásul szegény Számit is megette volna, - ha hirtelen kenyérré változtak volna.

A néni nem volt otthon, Számi tanult, Jóska pedig észrevette a kamra kulcsát. Ucczu, be a kamrába. Volt ott nyers krumpli, korpa, sárga répa, káposzta, száraz bab, eczet, só, bors, paprika - és birsalma-sajt egy egész rakás.

Jóska előbb megevett két nagy sárga répát, aztán az összes birsalma-sajtot, - de még nem lakott jól. Akkor megtöltötte a zsebét kifli-krumplival, tüzet rakott a konyhában, s míg a néni haza került, megsütötte. Éppen javában falatozott, mikor a néni belépett.

- Hát te mit csinálsz itt? - kérdezte a néni.

- Eszek krumplit! - felelé Jóska.

- Honnan kaptad?

- A kamrából hoztam ki.

- Jesszus Mária, te a kamrában jártál!... Jaj, jaj! - a néni ijedten szaladt a kamrába, de még ijedtebben szaladt ki, egy darab fa volt a kezében.

Jóska pedig az ajtó küszöbén állott.

- Jer ide, hogy verjelek meg! -

- Oda megyek, ha nem ver meg.

- Hol van a birsalma-sajt, te istentelen?

- A hasamba' van.

A néni egy lépést tett előre, Jóska hármat kifelé.

Csak késő este vetődött haza. Egész délután az erdőben mászkált; madarat fogott. Tíz darab verebet hozott a kalapjában.

Megállott az ablaknál s bekopogtatott.

- Nényi!... néni!... Én vagyok!

- Jere csak be, jere!

- Madarat hozok...

- Jere csak, jere!

- Mind magának adom, ha nem ver meg, ha meg akar verni, újra vissza megyek az erdőbe. Megver-e?

- Nem... nem; csak jere be!

- Esküdjék meg, hogy nem ver meg!

- Jaj, te haszontalan.

És Jóskát utoljára szépen kellett kémi, hogy csak jöjjön be. Száminak veresek voltak a szemei a sok sirástól. Azt hitte szegény, hogy Jóska beállott rablóvezérnek, soha többé haza nem jön.

Jóska vigasztalta Számit:

- Ne búsulj, Számi, ha én egyszer majd rablóvezér leszek, neked csak a pénzedet veszem el mind, és a csizmádat húzom le, aztán eleresztelek.

Szegény Számi az nap éjjel csakugyan megálmodta, hogy Jóska lehúzta a csizmáját s elvette a pénzét.

Hiszen volt is valami a dologban. Számi addig tanult, - tanult, míg a könyv mellett elaludott. Jóska lehúzta a csizmáját, a ruháját, az ölébe vette, s belefektette az ágyába... hogy aludjék a szegény Számi békességben tovább.

IV.

A negyedik hét végén történt, hogy a tanító úrnál három gyümölcsáruló kofa bepanaszolta Jóskát, ismerték őt a nagy fejről, a kicsi kalapjáról s a még kisebb szemeiről.

Azt mondták, hogy Jóska minden nap elment a piacra s kóstolgatta az almát, mintha venni akarna, de soha sem vett; s tegnap aztán hirtelen elkiáltotta, hogy „tűz” van, s míg az asszonyok ide-oda szaladtak: az egyik kosárból almát lopott.

A tanító úr előhívta Mátyás Jóskát s kérdezte tőle:

- Igaz-e, fiam, amit ez a néni mond?

- Nem igaz, hogy „tűz” volt.

- Elvetted az almát a kosárból?

- Nem igaz, mert az asztalt megtaszítottam, az almák legurultak s én a földről szedtem fel. Nem is én ettem meg, csak egyet, kettőt egy koldusleánykának adtam. Becsületemre mondom!

- Fiam, te rossz úton jársz, almán kezded, mi lesz a vége? A mi a másé, annak „ne nyúlj hozzám” a neve - nem hallottad te még ezt?

- De hallottam. Édes anyám mondta, mikor a Spitzig zsidó cseresznyefájáról sok cseresznyét szedtem, de adtam belőle Spitzig Áronkának is, mert ő nem mert a fára fölmászni.

Mátyás Jóskának egész délelőtt ezt kellett büntetésből a palatáblára írnia: „ne lopj!” Azonkívül a tanító úr megtiltotta hogy az első és második tál ételből egyék, csak a harmadikból ehetik. Azonkívül megírta az édes apjának, hogy a fia nem tanul és szörnyen rosszul viseli magát.

Ugyanaz nap Jóska is írt levelet az édes anyjának. Ezt írta a levélben:

„edeszonyam küggyenek vajegy kraj czart mert a ziskolaban kella tanítónak adni a nevenaptyara es a szami ad negyvenkrajc árt es en is addok husz krajcart es küggyenek szalonnát mert ehés vagyok en hálazistenek egészegek vagyok és maradok hálados fiuk Jöska.”

A rákövetkező vasárnap megérkezett az édes apja. Azt sem mondta Jóskának, hogy „szervusz fiam”, hanem szépen reáfektetette a baltérdére, a balkezével átfogta kedves fiacskájának a derekát és becsületesen elnadragolta. Azután pedig így szólott hozzá:

- Jöszte csak, itt künn van a tornáczon egy zsák alma.

Jóska nyomban elhallgatott az ordítással, s kiderült az arcza.

Szentül azt hitte, hogy az édes apja neki hozta az almát, kisietett a tornácra, s nagy örömríadással hozta be az almát:

- Jere Számi, együnk almát, jere no!

- Hohó, fiam, nem neked hoztam ezt az almát, hanem a kárvallott becsületes asszonyoknak, akiktől almát loptál. Most mindjárt valld ki, te gézengúz, hogy még mi mindent vettél el másoktól?

Jóska bűnbánóan a következőket vallotta be:

1. Három darab almát a kofáktól, az egyik alma férges volt.
2. Birsalma-sajtot a kamarából.
3. 12 krumplit.
4. Számitól három nadrágnak, két lájbinak és egy katonakabátnak a gombját.
5. Seifenstein Náczitól elvett egy kakastollat.
6. Az iskolából két darabka krétát, avval puczolta ki a katona-kabátnak a gombját.

Ennyi istentelen lopás terhelte a Mátyás Jóska lelkét.

Ha azt is meg kellett volna vallania, hogy kiket vert meg és hányszor verte meg azokat, akiket megvert; hogy hányszor késett el az iskolából és hányszor nem tudta a lecskáját; hogy hányszor volt becsukva és hányszor nem kapott első és második tál ételt: akkor a Jóska édes apjának egy hétig kellett volna a városban maradnia.

- Jere, fiam, vigy el engem a tanító úrhoz - mondá nagy haragosan az apja.

- Édes apám, én viszem kigyelmedet, de én künn maradok az ajtó előtt.

- Bizony nem maradsz te künn, lánczhordta, ebugatta gyermeke, hanem bejössz velem.

- Igen, ha nem ver meg!

- Jó, jó, majd meglátod mi lesz.

A Jóska édes apja vitt egy kosárban négy hízott kácsát és egy mogyorófa pálczát a tanító úrnak, és ezeket mondotta a tanító urnak:

- Alázatosan kérem a tekintetes tanító urat, a négy kácsát fogyaszsza el jó étvágygyal, evvel a mogyorófa-pálczával pedig minden áldott nap verje meg ezt az én rossz fiamat helyettem. Az isten megfizeti a jóságát.

Mátyás Jóska széles ábrázata még szélesebb lett, olyan laposat hunyorgott a mogyorófa-pálczára. Aztán így szólott:

- Édes apám, a tanító úr soha senkit sem ver meg... hehehe!...

A Jóska apja szörnyen csodálkozott. Már hogy lehetne az, hiszen a tanítót a jó isten pálczával teremtette a világra - úgy gondolta az apa - a melyik tanítónak nincs pálczája vagy virgácsa, olyan az, mint az ökör, kinek letörik mind a két szarvát.

Hanem ez még mind nem volt elég.

Jóskának meg kellett ígérnie összefogott kézzel, hogy ezentúl olyan jámbor lesz, mint a bárány.

Mikor a tanító úrtól eljöttek, Jóska kérte az édes apját, hogy vegyen neki egy zsák Szent János-kenyeret, adjon hetven krajczárt, mert gummipuskája még nincs, s gummipuska nélkül nem járhat iskolába.

Az édes apja vett neki két zsemlét, s adott három krajczárt irkára. Aztán vásárolt egy kaszát a boltban, s azt mondta búcsúzóul Jóskának:

- Fiam, Jóska, ember legyen belőled, azt mondom én, mert ha még egyszer rossz híredet hallom, kitekerem a nyakadat.

Jóska hitte is, meg nem is. Neki már annyiszor ígérte az édes apja otthon is, meg itt a városban is, hogy kitekeri a nyakát, hogy legalább száz nyakának kellett volna lennie, hogy mindannyiszor kitekerhesse az édes apja.

V.

Számi szentül hitte, hogy ezentúl Jóskából igen csendes, jó fiú lesz.

Jóska azon kezdte a megjavulást, hogy a három krajczáron vett egy fanyelű bicskát, s olyan légyfogót faragott a padba, hogy annak a párját keresni kellett. Az első nap tizenhárom legyet fogott. Egy fiúnak pedig, aki Számit minden igaz ok nélkül hátba ütötte, gyönyörűen betörte az orrát.

A tanító úr a mogyorófa-pálczát elvitte az iskolába, s megmutatta a fiúknak, elmondta, hogy Mátyás Jóskának az édes apja hozta. Jóska reá pislantott a pálczára, s azt gondolta magában: be jó ostornyél lenne belőle, sőt az iskolából hazamenet Száminak titkon tudtára adta, hogy ő az apja mogyorófa-pálczáját el fogja lopni.

Számit úgy megijesztette Jóskának ez a szándéka, hogy nyomban sírni kezdett, s megígérte barátjának, hogy neki adja a vasárnapi kalapját, csak ne lopja el a pálczát.

Szegény Számi nagyon szelid, jó fiú volt; Mátyás Jóska nem fogadta el a kalapját, hanem megveregette a vállát és szánakozóan így szólott hozzá:

- No Számi, én téged nagyon sajnállak, belőled sohasem lenne becsületes rablóvezér, ha te ilyen félnék vagy.

A rákövetkező vasárnap egy falujabeli asszony tojást hozott be a vásárra. Attól tudta meg Jóska, hogy az édes anyja nagy beteg.

Már akármilyen nagy akasztófára való volt is ez a Mátyás Jóska, de az anyját mód nélkül szerette.

Nagyon szomorú volt.

Száminak templom után azt mondta:

- Te Számi, én neked azt ígértem egyszer, hogy nem foglak megölni, ha majd rablóvezér leszek; no hát tudd meg: én megöllek téged, s aztán a lábadnál fogva felakasztalak, ha eláru-lod, hova mentem. Tudd meg, hogy én ma délután haza szököm. Nesze tizenkét grifli, nesze plajbász, nesze ez a skatulya gomb. Százharmincz nadrággomb van benne, a kakastollat nem adom, azt elviszem. Szervusz!...

Számi sírt, mert szegény nagyon szeretett sírni. Valóságos anyámasszony katonája volt.

Jóska délben egy konyhakést dugott a kabátja alá, feltette a kakastollat a kalapja mellé. A néninek azt mondta, hogy az erdőbe megy gombát szedni és - elindult haza.

Az ötödik faluban laktak. De Mátyás Jóska nem félt senkitől. Ő az édes anyját akarta látni.

A legközelebbi erdőben vágott egy botot magának, s azt mondta:

- Ha most engem valaki megtámad, előbb keresztülszúrom a késsel, aztán agyonütöm.

Úgy alkonyattájban leült egy fa alá, mert a talpa erősen kezdett a sok járás miatt égni. Elgondolta, hogy neki milyen jó édes anyja van, s hogy ő eddig mennyi szomorúságot okozott neki. Egy kicsit megeredt a könyve, s aztán hirtelen belemarkolt a saját üstökébe és jól megrázta:

- Te czudar, te!...

Ez szörnyen jól esett neki.

Eszébe jutott az is, hogy az édes apja vissza fogja őt a városi iskolába kergetni, s hogy ő akkor ebben az erdőben keres egy odvas fát, azt végig kivájja, csinál a föld alatt egy rabló-tanyát, s azt megtölti mindenféle kincscsel... De nem, mégsem fogja ezt tenni, mert újra megszomorítaná az édes anyját...

Hirtelen felugrott s kezdett futni hazafelé. Hanem egy lovas-szekér gyorsabban futott, mint ő, hamar utólérte, s egy hosszú, harcsabajuszú bácsi rákiáltott:

- Hova szaladsz, Jóska?

- Én haza, mert beteg az édes anyám!

- No hát kapaszkodjál fel a saroglyába, elviszlek kocsin.

- De nincs két krajczárom, Dénes bácsi!

- Az nem baj, Jóska!

Igy került haza estére.

Jóskát az édes apja nem verte meg, az édes anyja pedig áldó szeretettel nézett rá, meg-megsimogatta a fejét és sírva mondotta:

- Mégis csak jó a te szíved, fiacskám, mindig mondtam én, hogy jó a szíved!...

Két hét múlva meggyógyult a Jóska édes anyja. Nyilván azért gyógyult meg, hogy Jóska mindig mellette volt, s mesélt neki a városi iskoláról, a félénk Számiról, a kiből sohasem lesz jóra való rablóvezér, mert gyáva fiú.

Akkor aztán az apja így szólott Jóskához:

- Te gyerek, ezentúl itthon maradsz s megfogod az ekeszarvát, lesz belőled gazda-ember.

És úgy lett. Jóskának a fejéből hamar kirepült a rablóvezér álom. Hiába látott ezentúl odvas fát az erdőben, nem arra gondolt, hogy azt tövig kivájja, alul pedig rabló-tanyát készít, hanem sajnálta azt a szép fát, mely ma-holnap kipusztul... Dolgozott reggeltől-estig, izmos, jó munkás legény lett belőle, s mikor szegény Számi még a könyveket hordozta a hóna alatt, Jóska már pompásan tudott kaszálni, vasárnaponként bokrétát tett a kalapjába s úgy ment a templomba.

Nem hiába ette a kenyeret, dolgozott is érte. Az öreg tanító, aki hajdanában megjósolta, hogy Jóska egyszer még az akasztófára fog kerülni - egyszer a vállára veregetett s így szólott hozzá:

- Mondtam én mindig, hogy ember lesz belőled, fiam...

... Mert hát a jó öreg tanítók hamar el szokták felejteni azt, ami régen történt.

A hörcsög és barátja.

Ez a hörcsög, a kiról én most beszélek, nem négylábú, pofazacskós hörcsög, hanem kétlábú, mérges kis portéka. Ott ült az első pad szélén, s jó, hogy éppen az első padban ült, különben sohasem láttam volna meg.

Az én hörcsögöm mindennap egy óriási vizes zsemlét hozott az iskolába, melyet tíz órakor szokott az ablakmélyedésben elfogyasztani. A míg evett, nem szerette, ha háborgatták.

Volt pedig abban az osztályban egy fiú, a ki örökké éhes volt, s a hörcsög zsemléjére nagyon epekedve nézett. Ez a Falók Matyi egyszer odament a hörcsöghöz, s így szólott hozzá:

- Adj nekem egy falat zsemlét!

A kis hörcsög mérgesen nézett rá s még nagyobb falatokat kezdett leharapni a zsemléből, mind a két orcájának kidagadt a közepe, egy-egy cipócska nőtt oda.

Beszélni nem tudott, csak a fejét rázta. Dehogy ad ő a zsemléből.

Falók Matyi durva egy fiú volt. Kapja magát és éppen odaütött a kezével, a hol az egyik cipócska kidagadt a hörcsög félorcájából.

Láttatok volna csak a kis hörcsögöt, hogy reá rohant a nagy kamaszra, hogy viaskodott vele, hogy kigyúlt az orcája, hogy szikrázott a szeme. Bizony még én is alig tudtam őket elválasztani. A kis hörcsög ettől a naptól kezdve nyugodtan ehette zsemléjét, nem mert hozzányulni senki. Falók Matyi ezentúl csúfolta, lerajzolta a palatáblára, akkora száját pingált neki, mint egy czethalnak, még a pofazacskókat, a cipókat is oda rajzolta, s mindennap azzal fenyegette, hogy hazamenet meg fogja verni.

A kis hörcsög tovább ette a nagy zsemlét, s nem törődött a fenyegetéssel.

Falók Matyi ekkor mindenfélét fogott reá, mindennap bepanaszolta, hogy firkál a táblára, hogy kiszalad a padjából, hogy nagyokat kiabál. Aztán egész rúd plajbászokat ajándékozott a fiúknak, hogy ők is panaszkodjanak a hörcsögre.

Az osztályban a legerősebb valami Mészáros Dani nevű napszámosfiú volt. Ezt is megkinálta Falók Matyi egy gummival, de Mészáros Dani azt mondta neki:

- Hallod, Matyi, elidd azt a gummit, mert letörlöm vele az orrod az ábrázatodról.

Jaj, milyen jól esett ez a néhány szó a kis hörcsögnek.

Ezuttal Danit odahívta az ablakmélyedésbe, s megosztotta vele a zsemléjét. Azt is mondta neki, hogy a legeslegjobb barátjának fogja nevezni.

Dani pedig így szólott hozzá:

- Én pedig megverem Falókot, ha téged bántani talál.

Igy kötöttek a hörcsög és Dani életre-halálra szövetséget. Dani hűségesen hazakisérte a hörcsögöt, fel is ment vele a szép úri szobájába, megnézte a képes könyveit, kapott kávé és kiflit, együtt tanult az úri fiúval.

Bezzeg a Falók nem fért a bőrében. Most már Danira is fente a fogát, szeretett volna belékötni, de nem igen mert. Egyszer még sem állhatta meg, hogy a lábával gáncsot ne vessen elébe, mikor ki akart az iskolából menni. Dani leesett, Falók pedig éktelenül elkezdett kaczag-
ni, de ebben a pillanatban a kis hörcsög előbb felállott a padra, aztán nyakába ugrott Falók

Matyinak és lehúzta a földre. Dani aztán úgy megverte, mint a kétfenekű dob, még maga is megsajnálta volna, ha Matyi a sajnálatot megérdemelte volna.

Bezzeg másnap Matyi rendre visszakérte a fiúktól a plajbászokat és gummi-darabokat, mert a fiúk nem segítették őt Dani ellen.

A fiúk bizony nem adták vissza Matyinak. Jaj, be mérges volt Falók! Mind a két füle piroslott, mint az érett paprika s legalább harminczszor nyujtotta ki csúfondárosan a nyelvét a kis hörcsögre.

Dani fenyegette, hogy ha még harminczegyszer is kinyujtja, tövig be fogja kenni tintával.

Mióta Dani és a kis hörcsög összebarátkoztak, nem volt a hörcsögnél boldogabb ember a világon. Két zsemlét hozott mindennap, az egyiket odaadta Daninak, s aztán mind a ketten oda állottak Falók Matyi elé, úgy ettek.

- Jaj be jó! - mondta a kis hörcsög.

- De még milyen pompás! - kiáltotta Dani.

Falók Matyi rágta a körmét kínjában, s kiszaladt az iskolateremből, csakhogy ne lássa.

Másnap eladta tíz krajczárért a vonalzóját, s egyszerre öt zsemlét vett, azt kirakta a padra s várta, hogy jöjjenek Daniék. Majd megmutatja ő, hogy csak azért is több zsemlét eszik. Ő is ad másnak, nemcsak a kis hörcsög.

Dicsekedve kiáltotta:

- Jertek, fiúk, egyetek zsemlét! Mindenkinek adok, csak annak a kettőnek nem.

Ucczú, szaladtak a fiúk, s egy pillanat múlva már nem volt zsemle a padon. Kérte vissza a zsemléket, de hiába. Szinte sírva fakadt.

Ekkor pedig intett Dani a kis hörcsögnek, hogy menjen vele oda a Matyi padjához. Mikor odaértek, Dani így szólott:

- Adjunk szegénynek egy falatkát!

És a két jó barát kettétörte a zsemléjét, s a felét odatette Matyi elé a padra.

Matyi egy darabig nézte... nézte, aztán hamar elkapta és... és... megette.

És ebben a fél zsemlében, mintha csodálatos bűvös hatalom lett volna, ... mert lám, Falók Matyi ettől a naptól fogva kezdett egészen jó fiú lenni. Két héttel utóbb a kis hörcsög beteg lett. Nem kellett neki már a zsemle szegénynek, az ágyban feküdt, s a mesés könyvei is ott heverték az ágyon.

Halljátok csak, milyen csoda történt. Elment Dani és vele Falók Matyi.

A kis hörcsög megszorította a Matyi kezét és boldogan, örömtől sugárzó arczczal mondá:

- Ezentúl neked jó barátod leszek!

Igy történt, nem másképp, mert a kis hörcsög mérges kis portéka volt, de a szive igen-igen jó kicsi szív volt.

A megtanított oroszlán.

Ez a történet nem velem történt meg, hanem egy jó barátommal. Mostanság az én jó barátom igen jókedvű ember, ki gyakran elmond egyet-mást a gyermekkorából nekem, aztán biztat, hogy írjam meg azoknak az én kedves olvasóimnak, kik szeretik a tréfás történeteket, aztán kérdezzem meg tőlük, hogy tetszett-e?

Nem csűröm-csavarom hát sokat a dolgot, hanem elmondatom vele úgy, a mint következik:

- Élénken emlékezem az „Oroszlán”-ra. Szélles vállú, nagy, kerek képű fiú volt. Gyakran eldicsekedett avval, hogy suszterinasokat kergetett meg a piacon, réme volt az utcájokbeli kutya- és a szomszédék Pistáját, ki nála három évvel idősebb volt, egy vasárnap délután fogadásból háromszor a földhöz verte.

Tíz krajczárba fogadtak, ő aztán nagylelkűen körtét vett az utca-sarki kofától, azt megosztotta az ellenfelével.

Mert nem volt az Oroszlán rossz fiú. Ha nagy sár volt az utcában, négy-öt kis tanulót felpakolt és az iskola kapujáig szállította. Ha valaki bántott valakit az ő szeme láttára, jaj volt annak, mert az Oroszlán úgy eldöngette, hogy egész életében megemlegette.

Hanem mi ezt róla mind nem tudtuk az első napokban. Más iskolából jött, egyebet sem láttunk, mint a kerek fejét és a széles vállát.

Igaz, hogy érezni mindjárt érezték az ő öklének erejét, mert nem tudott megférti a bőrében. Először Pepinek nyomott a fejére barackot, de őtöt egymásután, majd Józsiával kötött ki és úgy a falhoz szorította, hogy csaknem odalapúlt szegény.

Néhány hét alatt mindenkivel volt hősi viadala, mindenkivel éreztette, hogy ő valóságos oroszlán, csak velem nem.

A második pad szélén ültem s világért sem telt kedvem abban, hogy az erőmet mutogassam, pedig volt ám erőm, még pedig jókora.

Sokat ástam, kapáltam kertünkben, szerettem tornázni, hanem verekedésre nem mutattam semmi hajlandóságot.

Gyakran mondták nekem azok az osztálytársaim, kiket az Oroszlán egyszer-másszor legyűrt:

- Ugyan tanítsd meg már emberségre, mert különben a fejünkre nő. Nem lehet tőle el lenni.

- Hagyjatok nekem békét! Ha ő nem bánt, én sem bántom őt. Végezze el kiki a maga dolgát.

Egyik nem nyugodott. Elment az Oroszlánhoz és azt mondta neki:

- Könnyű volt neked velünk birnod, mert mi fiatalabbak is, gyengébbek is vagyunk nálad. A bizony nem dicsőség, ha rajtunk vered el a port. Bezzeg van valaki, a kinek még az árnyékától is félsz.

- Én, félek?... Ki meri azt mondani? Kitől félek? Nincs olyan diák, a kivel szembe nem szálllok.

- Félsz ám, kerülöd is...

- Kitől?... Kit?

A bujtogató odasúgta az én nevemet.

Ennek köszönhettem, hogy az Oroszlán engem is kiszemelt, mert úgy gondolkozott, hogy mit ér az ő híre, neve, ha vitézségében kételkednek.

Egyszer kinn a pázsiton labdázunk, mikor a fejemre valaki irgalmatlanul ráüt.

Tréfának nem vehettem, mert ugyancsak fájt. Fölugrottam és szemben velem harczra készen állott az Oroszlán.

- Te voltál?

- Hát ki lett volna más?...

Nagy méreg fogott el, úgy éreztem, hogy egy valóságos oroszlánnal is megbirkóznám, megfeszült minden izmom, mikor rárohantam.

- Ide nézzetek! - kiáltotta ő. - Ide nézzetek, a kik bennem kételkedtek!

No hiszen nézhettek oda.

Én az Oroszlánt úgy a földhöz teremtettem, hogy nyomban magam is megsajnáltam.

Sárga lett az arcza, hirtelen fölkel, félrehúzódott.

Talán sírt... talán elszégyelte magát... maig sem tudom.

Aznap délután eljött hozzám. Nem képzelhettem el, hogy mit akar.

- Bocsáss meg!

- Nincs mit megbocsátanom, hiszen -

- Megérdemeltem, a mit kaptam, de téged ok nélkül ingereltelek fel. Többé nem teszem.

- Csapj a tenyerembe, szent közöttünk a békesség.

Sírt is, mosolygott is.

Megtapogatta később a karomat, kérdezte, hogy soha sem bántott engem az, ha őt „Oroszlán”-nak nevezték?

- Barátom, tőlem akár elefántnak is nevezhettek volna.

Soha nagyobb csodát nem láttam, mint az Oroszlán megváltozása volt.

Abból a széles vállú, magamutogató, verekedő természetű fiúból először igen csendes, jó tanulótlárs, aztán nekem a legőszintébb barátom lett.

És mindezt egy földhözcsapás okozta.

Berczi

- Diák-tréfa. -

Hárman laktunk egy szobában: Jóska, Berczi meg én. Jóska tudott a legtöbbet enni, Berczi volt a leglustább, én pedig szerettem velök tréfálódzni. Úgy szerettük egymást, mint ha édes testvérek lettünk volna, pedig hát messze vidékről kerültünk össze.

Az a jó asszonyság, a kinél kosztoltunk, szeretett bennünket, a mi abból is kitűnt, hogy Jóskának a gombóczból kettővel többet adott minden pénteken, Berczit vasárnap 8 óráig nem dobta ki az ágyból, nekem pedig megbocsátott, ha olykor-olykor őt is megtréfáltam.

Nekem most Bercziről, az „álomszuszékről” kell egy történetkét elmondanom.

Berczi szeretett aludni, s azért mégis a legkorábban kelt föl mindennap. Még pedig azért kelt föl a legkorábban, hogy legelőbb mosdjék meg. Legelőbb megmosdani pedig azért akart, hogy ne kelljen magának vizet hoznia a mosdótálba.

Tudjátok, gyermekek, nekünk hármunknak csak egy mosdótálunk volt. Ebbe a mosdótálba a jó asszonyság este töltött vizet, hogy annak, a ki először kelt föl, legyen, a többi aztán hozzon magának.

Berczi így okoskodott:

- Várjatok csak, nem leszek én olyan bolond, hogy reggel a kútra menjek vízért. A jó meleg ágyból ki a hidegbe.

És aztán mit cselekedett?

Mihelyt a vacsorát elfogyasztotta, mindjárt bebújt az ágyba, hogy jól kialhassa magát, hamar talpon lehessen, először mosdhassék meg.

A jó asszonyság minden reggel hat órakor egy rézmozsarát, melyet az éjjeli asztalkájára állított, megveregetett a mozsártörővel, mintha cukrot törne a reggeli kávé mellé, ez volt a jel, hogy:

- Itt az ideje, talpra fiúk, tanuljatok!

Tyhű, ha láttátok volna ilyenkor Berczit, hogy ugrott fel, hogy kapta magára a ruhát. Egyszer a sötétben a kabátját húzta fel nadrág helyett és csak akkor vette észre, mikor a nadrágja két szárába dugva a karját, sehogy sem jutott a végére.

Egy-két hétig csak túrtuk, de aztán megsokaltuk.

- Te Jóska - szóltam pajtásomhoz - itt tennünk kell valamit.

- Igazad van - mondta Jóska.

- Csak bízd rám a dolgot.

Este Berczi sietett az ágyba bújni, még a fejére is ráhúzta a takarót, mert hideg volt ám a mi szobánkban. Tíz percz múlva úgy aludt, mint a bunda.

Mi tanultunk egy kicsit, de Jóska folyton oldalba lökött, hogy kezdjem már, mert őt a kíváncsiság majd megemésztí.

- Várj csak, várj!

Oda mentem a Berczi ágyához, lehúztam arczáról a paplant. Úgy aludt, hogy a száját is kítátotta.

- Most már lehet, - suttogtam. - Vetkőzzünk!

- De hát nem csinálsz semmit?

- Mondtam, hogy vetkőzzünk!

- Bújj be az ágyba!

- Hiszen -

- Csak tedd azt, a mit mondok.

Mikor benn voltunk az ágyban, épen kilencz óra volt.

- Most már oltsd el a lámpást, Jóska, súgtam a pajtásnak.

Koromsötétség volt a szobában. Berczi hortyogásán kívül semmi eleven lénynek a hangja nem vala hallható.

Ekkor elővettem a már előbb ágyam alá rejtett mozsarat és négyszer-ötször megkongattam a törővel.

Hogy csengett-bongott a kis szoba!

Ucczu, Berczi ki az ágyból! A sötétben keresgélte a ruháját, aztán körültapogatta az asztalt csendesen, hogy csak valahogy fel ne zavarjon minket, mert akkor utólérhetjük őt az öltözködésben.

Egy faggyú-gyertyát, a mit ő vett erre a célra, meggyújtott és sietősen kezdett mosdani. Akkor aztán megfésülködött, s a lámpást is meggyújtotta. Hogy ragyogott az arcza. Elővette a könyvét és kezdett tanulni, míg az asszonyság behozza a kávé, neki mindig előbb szokta behozni.

Mi pedig az ágyban haraptuk a vánkös csücskét és magunkra húztuk a paplant, csak valahogy el ne áruljuk azt a bennünk tomboló jó kedvet.

Én még jó sokáig vissza tudtam tartani, de Jóskától féltem, mert belőle harsányan szokott kitörni a kacagás.

Berczi tanult... tanult... majd fölkel és lábujjhegyen az ajtóig ment. Óvatosan kinyitotta és édeskés hangon szólott:

- Kedves asszonyság, kérem szépen a kávé, már készen vagyok.

- Hát maga megbolondult, hogy kávé kér? - szólott a néni elcsodálkozva, - hiszen az előbb feküdt le, most tíz óra van.

- Bruhuhihahahó!... Brruhuho... hehehe!... Brrrrr!

Igy tört ki Jóskából a sokáig elfojtott kacagás.

- Jó reggelt! Berczi, hány az óra? Ideje már, hogy fölkeljünk? - szólék én álmos hangon és egy nagyot ásítottam.

- Vigyen el a manó benneteket! - szólott haragosan és újra lefeküdt.

Másnap nem mosdott meg és harmadnap ő hozott vizet, mert egyszerre keltünk fel.

A beszélő nyúl-láb.

Hallgassátok csak meg, milyen furcsa, egy nyúl-lábat ismertem én gyermekkoromban.

Abban a nagy falusi iskolában, a hova engemet küldött az én édes anyám, vagy százötven gyermek tanult. Meglehet, hogy még többen is voltunk, de én nem számláltam meg.

A tanító úr, a kit mi „kántor úr”-nak hívtunk, a nagy fekete táblát egy nyúllábbal törülte le, a nyúlláb pedig egy spárgával volt a táblához kötve.

Hogy miért volt oda kötve? Azt kérdezitek úgy-e?

- Hát azért, hogy el ne szaladjon.

Mert ez a nyúl-láb bizonyosan elszaladt volna, olyan híres nevezetes egy nyúl-láb volt.

Csebres Misi, az én kenyeres pajtásom mód nélkül szerette volna, ha a nyúl-láb egyszer csak az ő zsebébe szaladt volna. Mert micsoda nagy boldogság lehet az, ha valaki a palatábláját egy nyúllábbal törülheti!

Egyszer aztán Csebres Misi eljött hozzánk, elhívott engem az ő kertjükbe, s ígért egy zsák körtét, ha azt a nyúl-lábat elhozom neki.

- Jaj, te, ahhoz nem szabad nyúlni.

- Dehogyan nem szabad, ha senki sem látja... Hallgass ide, én elvágom a spárgát, a nyúl-láb leesik a földre, te felveszed, s aztán megvan.

Ezen a dolgon egész délután törtem a fejemet. A zsák körte is csábított, a nyúl-lábat is a földről veszem fel... Nem én vágom le, s mégis jóllakom körtével.

- Te, Misi, aztán a veres bélű körtéből adj!...

Misi csakugyan elvágta a spárgát, a nyúl-láb csakugyan leesett, és én csakugyan felvettem és beledugtam a zsebembe. Mikor hazáig érkeztünk Misivel, nekem úgy rémlett, mintha valaki folyton utánunk jönne; aztán azt is éreztem, hogy a nyúl-láb a zsebemben elkezd mozgolódni, meg-megtaszít.

Mikor Misinek odaadtam, szinte megkönnyebbültem.

- Hála Istennek, csak hogy nincsen nálam.

A zsák körtét Misi nem adta meg, no de nekem elég volt az is, a mit éjjel láttam.

Először is álmomban megjelent egy óriási nyúl. Ennek az álombeli nyúlnak pedig hiányzott az egyik lába...

- Istenem, Istenem!... Hát ezé a nyúl-láb, a melyik spárgán lógott le a tábláról!

- Miért vágta le a lábamat?... Lásd, én most nem tudok járni. Oh, te szívtelen, te gonosz!

Ezt mondotta a háromlábú nyúl és nekem a hátam borsózott.

- Misi vágta le... Misi!...

Aztán elkezdett engem kergetni a levágott lábával (mert valahonnan előkerült hamarjában) mind fenyegetett, hogy végigtörli az arcomat, mint a nagy fekete táblát... én pedig futottam, a mint a lábam bírta - végre a kopasz földön ébredtem föl. Édes anyám szentelt vízzel kente be a homlokomat és újra elaltatott.

Hanem a nyúl-láb megint eljött hozzám. Most már csak egyedül volt, s elkezdett keservesen panaszkodni:

- Miért bántottatok engem? Miért nem hagytatok az iskolában? Ott Misi nem perzselte le a szőrt hátamról... kérlek szépen, vigy vissza holnap az iskolába!

Én sírva ígértem meg, hogy holnap visszaviszem és soha többé nem nyúlok hozzá.

Ekkor aztán szépen elaludtam és reggelig meg se moczczantam.

Másnap Csebres Misitől elkértem a nyúl-lábat.

Nem akarta ide adni, de én kikaptam a kezéből s egyenesen a kántor úrhoz szaladtam.

Igy sült ki a dolog.

Csebres Misi ellenségem lett, de az édes anyám azt mondotta nekem:

- Nincs oly édes körte a világon, a mely fölérne a becsületes szív békességével. Lásd, fiam, a gombostű még kisebb, mint a nyúl-láb, de az is megfenyeget téged álmodban, ha hozzá nyúlsz!

Még ma is, ha egy-egy bolt előtt nyulat látok a szegre akasztva, eszembe jut Csebres Misi, a mint eszi a pirosbélű körtét s azt mondja:

- Kellene úgy-e, de nem adok ám, mert visszavetted tőlem a nyúl-lábat.

Levél a mennyországba.

Tudjátok-e, gyermekek, hogy melyik levél megy a legmesszebbre és leggyorsabban?

Te Karcsi azt mondod, hogy az Óperenciás-tenger partján levő Bergengóczyába.

- Meghiszem, mert Bergengóczya a világ végén van, még azon is túl legalább egy araszszal. Hát Sándorka, te mit gondolsz?

- Bácsikám, az én levelem megy a legmesszebbre, egyenesen a mennyországba.

- Lám, lám, hogy eltaláltad, Sanyikám. Ugyan mennyi idő alatt ér a kis Jézuskához?

- Hát... hát, ma este beteszem a két ablak közé, aztán leszáll egy fehérszárnyú angyalka és mire az első csillag kinyitja az égen ragyogó szemecskéjét, már az én levelem is a Jézuska kezében van.

Ezt mondta Sándorka és csakugyan lefekvés előtt egy csinos kis levélkét tett az ablak közé. Ez volt a címe: a kis Jézuskának szeretettel, a mennyországban.

Azután Sándorka kezét csókolta a beteg nagymamának és így vigasztalta:

- Ne sírjon, édes nagymama, majd meglátja, hogy a kis Jézuska visszaadja az egészségét. A kis Jézuska mindent megad, a mit tőle a jó gyermekek kérnek. Ezt mondta édes anyám.

És a nagymama letörülte szeme pillájáról a könnyet, megsimogatta kis unokájának göndör füreteit és azt mondta:

- Úgy van, úgy, Sándorkám; én is úgy szeretem őt, mint te.

- Bizony szereti ő is magát, nagymama. Mindenkit szeret: a királyt és a koldust, a házmesterék Gyusziját és a bankárék Dolfiját. Neki az mindegy, nagymama.

Sándorka azután szépen lefeküdt, az estéli imádságot nagy buzgósággal mondta el.

- Hej, ha a nagymama tudná, hogy mit írtam róla a Jézuskának!... Bezzeg, ha tudná, nem sírna többé, hanem úgy várná a karácsonyt, mint mi.

Ezt gondolta magában Sándorka, jaj, de még száz efféle édes bohóságot. A mamának küld-e új kávémasinát a Jézuska? Apának rózsás papucsot és két öles pipaszárat? Karcsinak réztrombitát és nemzeti színű dobot? Hát neki küld-e szép könyvet? Addig forogtak fejében a gondolatok, míg összevissza gomolyodtak, mint a czérna, ha a czicza kezd a gomolyaggal játszadozni.

Igy Karcsi kapta az apa rózsás papucsát s a két öles pipaszárat; Böske kapott olyan kávémasinát, a mely behúnyta a szemét, ha lefektették; ő kapott olyan trombitát, a mely csak pénteken szólott...

Ekkor elaludt.

Épen ideje volt, mert az ablak alatt:

- Huss! huss! huss! - hallatszott az angyal szárnyzuhogása.

Aztán felnyílt az ablak, de úgy, hogy emberi fül azt meg nem hallhatta.

Kivette az angyal a Sándorka levelét, a jobb szárnya alá dugta és avval, huss! - felrepült a mennyországba.

Oda fenn már várta a Jézuska.

- Hozod-e szárnyas szolgám, a Sándorka levelét?

- Hozom, uram, hozom.

Avval átvette a levelet.

- No lám, ezt már szeretem. Milyen szép formás betűkkel írt, milyen tisztán, s azt is oda írta, hogy „szeretettel.” Vajjon mit kér a kis fiú?

„Édes kis Jézuska!

Anyácska azt mondta, hogy te nagyon szereted a jó gyermekeket. Anyácska nekem azt is mondta, hogy írjak neked levelet és kérjek tőled valamit. Én kérek tőled legeslegelőször a nagymamának egészséget. Mert tudd meg, édes Jézuska, hogy az én nagymamám nem gyermek, de azért nagyon jó. Mindig sír szegény, mert nagyon beteg. Gyöngé a lába, nem is tud rajta állani és járni. Hát légy szíves, édes Jézuska, küldj neki két olyan erős lábat, mint a milyen a szakácsnénak, Örszinek van. Akkor a nagymama kijár ismét a kertbe, virágokat ültet és a legszebbeket neked küldi majd. Úgy-e, te is szereted a virágokat? Anyácska is szereti.

Anyácskának küldj, édes Jézuska, egy kávémasinát, de igen-igen szépet. Apának egy rózsás papucsot, de olyant, hogy a lábára épen jó legyen. Aztán küldj neki egy kétöles pipaszárat...”

Az angyalkák mind elkezdettek kacagni. De az úgy hangzott, mintha ezer apró ezüst csengtyűvel csilingeltek volna.

Még Jézuska is mosolygott.

„Azért kérek ily hosszú pipaszárat, mert akkor apa nem tudja maga meggyújtani s így minden ebéd után és vacsora után én gyújthatom meg neki.

Böskének küldj egy babát, a melyik a szemét becsukja, ha lefektetik. Eddig minden babának kikaparta a szemét, hogy aludjanak, ha lefektette.

Karcsinak egy igazi trombitát rézből és egy dobot, de az nemzeti színű legyen, valóságos magyar dob, mert ő igaz magyar gyerek ám. Ő mindig magyarul akar dobolni.

Nekem, édes Jézuska, ha még teheted, küldj egy szép képes könyvet.

Édes Jézuska, ne haragudjál, hogy ilyen sokat kérek, de lásd, sem Böske, sem Karcsi nem tudnak írni, anyácska sem ér rá, mert nagyon sok a dolga, apa meg sokáig van a hivatalban. Ő sem ér rá. Szegény, jó nagymama is írt volna, de neki erősen könnyezik a szeme.

A nagymama, apa, anya és a kicsinyek tiszteltetnek, én csókolom a kezedet.

Maradok háladatos

Sándorkád.”

Jézuska szépen összehajtogatta a levelet, betette a borítékba. Elővett egy aranytollat, bemártotta egy gyémánt tintatartóba és ráírta gyöngy-betűkkel:

- Ennek a fiúnak minden kívánságát teljesítem.

Egy falusi fiucska a városban.

Édes apám új kalapot vett a nagy vásáron s megparancsolta, hogy húzzam fel a csizmámat. Mikor édes apám azt parancsolja, hogy csizmámat húzzam fel, olyankor a templomba küld, vagy a plébános úrhoz, néha a tekintetes patikáros úrhoz. Hanem most egyikhez sem küldött, csak azt mondotta kurtán:

- Bandi, elviszlek a városba.

- Hopp! - kiáltok én - s mindjárt szaladtam a szomszédék Ferkójához s elujságoltam neki, ilyenformán ni: Te Ferkó, láttál-e már életedben olyan dabasi fiút, aki városban járt volna?

- Nem én, - mondja.

- Hát nézz meg engem, - mondok én.

- Nem vagy eszeden, Bandi! - mondja ő.

- Nagyon is az eszemen vagyok, Ferkó; mindjárt előáll a szekér, mondok én.

- Csingilingi! hallszott már a hóka lovunk csengője.

- Hallod-e?

- Hallom.

- Mit hozzak neked a városból, hé?

- Krokogyélust, de élve.

- Jól van, hozok én. Szervusz, mondd meg a dabasi fiúknak, hogy Patkós Bandi a városba ment. Szervusz!

Gyí te fakó, gyí te hóka! Csakúgy repültünk. Édes apám-uram hajtott, én meg az újjaskabátjába fogóztam, mert a dabasi országút olyan göröngyös, mint az először szántott ugar.

- Aztán jól viseld magad, Bandi, annyit mondok, mert ha valami bolondot csinálsz, hátrafordítom a sarkadat. - Ezt mondogatta édes apám-uram Dabastól Budapestig folytonosan.

Az útszélen barázdabillegetők meg verebek sütkéreztek a napban, rájuk is kiáltottam: Hess innen veréb, most Budapestre visz az édes apám-uram. A híd mellett Kósa Gyuri őrizte a juhokat, neki is odakiáltottam:

- Gyuri bácsi, Pestre megyünk!

A hókáról szakadt a víz, a fakó megsántult és még akkor is azt hajtogatta édes apám-uram:

- Messze van még, jaj be messze van!

Felettünk darvak repültek. Hej be szerettem volna daruvá lenni, aztán egyenesen Pestre röpkölni, ott a falu végén, akarom mondani a város végén megállani, a tollamat megrázni, Patkós Bandivá visszaváltozni s elébe jönni édes apám-uramnak evvel a szavakkal:

- Isten hozta kegyelmedet Dabáról!

Tyhú, mekkorát nézne rám. A darvak tovarepültek, a mi szekerünk pedig egy kátyuba zökkent. A fakó megállott, a hóka pedig ugyanvalóst megállott.

Édes apám-uram előbb szidta az országutat, azután a hókát, nyomban a fakót, azután Pestet, utóljára pedig engemet. Annak utána leszállott a szekérről, markomba nyomta az ostort meg a gyeplőszárat s azt mondta: Mikor ő neki feszíti vállát a keréknek, én ordítsak és a fakóra húzzak néhányat.

Édes apám-uram taszította, én ordítottam, s a lovak úgy megijedtek a szavamtól, hogy kirántották a szekeret a sárból s mire a nap lefelé járt az ég karimáján, mi akkora kéményeket láttunk, mint a dabasi torony ötször véve, s azokból olyan füst szállott kifelé, mintha Dabas égne.

- Az ott a! - rikkantottam fel. Édes apám-uram rágyújtott a pipára, bólintott a fejével és kurtán mondá:

- Pest az.

Mint mikor a szőlőbe egymás után verik be a karókat, úgy láttam én a füstökádó kéményeket szaporodni és akkora tornyokat láttam, tizet is egymás mellett, mintha tíz olyant, mint a dabasi egymás tetejébe raktak volna. Hm, be kár, hogy az embernek csak két kurtánlító szeme van. Az lett volna ám a dolog, ha a dabasi emberek szeme (az édes apám-uramén kívül) mind az én fejemben lesz. Tudom Istenem, mindent, de mindent láttam volna.

A hogy a legelső házat elértük, egy úr megállított és apróra kikérdezte apám-uramat, hogy mi járatban van? Nincs-e a szekéren olyan portéka, amit el akar adni? Volt ott bőségesen mindenféle s ezért aztán pénzt kértek tőle abban a jó reménységben, hogy mind eladjuk. Ezt úgy hívják a városban, hogy: vám.

Este felé lehetett már. Félttem attól, hogy elsötétedünk, a hold pedig nem mutatta fehér tányérját. Hanem tudjátok-e, mi történt? Hát csoda, semmi egyéb. Egyszer csak az utcák hosszán sorban meggyúladt valami - semmi. Nem láttam egyebet négy üvegbe foglalt levegőnél s a levegő úgy égett, akár a milligyertya, akit édes anyám hozat hat krajczárjával, a „Nyakigláb” boltostól idehaza Dabason.

Mondom, hogy a levegő ég, ez ni, amit most a markomba szorítok. Valami hunczutságnak kell lennie, mert akárhány gyufát meggyújtok idehaza Dabason, esze ágában sincs a levegőnek, hogy meggyúljon. És ott a városban ég az, még pedig milyen gyönyörűen, tisztán, fehér a fénye. Ugy lát mellette az ember, hogy édes apám-uramnak a bajusza szálait is megolvashattam volna.

A vendéglős úrnak a fia elmondotta másnap, hogy csakugyan nem a levegő ég, hanem a gáz, amit okos emberek szörnyű nagy házakban és üstökben csinálnak és ami hasonlít a levegőhöz, mert nem látszik.

A vendéglős úrnak akkora hasa volt, mint egy teméntelen hordó és olyan veres az orra, mintha minden reggel vérbe mártogatta volna.

Kerek, fehér kalácsot vett édes apám-uram, akit zsemlének hívnak és egy darabka szalonnát rántott elő a tarisznyából. Ő kelme bort is ivott, nekem pedig vizet hoztak egy kannába. Nálunk még a lúg is hidegebb és jobb, mint ott a víz.

Annak utána édes apám-uram lefektetett egy hosszú padra, tett a fejem alá tarisznyát és ruhát s nekem aztán el kellett szépen aludni, pedig akkora zakatolás, zúgás volt, mint mikor Dabason lakodalom van.

Künn egyik szekér kergette a másikat, az asztaloknál énekeltek a bácsik; a veres orrú vendéglős úr mindenkinek hajtogatta magát, s úgy látszik, hogy szerették, mert többen megszorongatták a kezét.

Fáradt voltam, hát csak leragadtak a szemeim. Álmomban én is levegővé változtam, akit felszúrnak egy vastag fa tetejére s aztán meggyújtanak. A vendéglős úrból két emeletes ház lett, édes apám-uramból egy torony, melyben örökké harangoznak: Bim-bam-bum!... Bim-bam-bum!... Egyszerre csak supp! nagyot koppant a fejem s hallottam a torony - akarom mondani az édes apám-uram hangját:

- Adta kölyke, ugyancsak megütötte a koponyáját!

Ebben már igaza volt.

Künn épen akkor sípoltak kegyetlenül, s hallottam sebesen dübörgő szekerek zaját. A vendéglős úr elmondotta, hogy valahol messze, a város tulsó felében tűz van, de épen nincs mitől félnünk. Nem ér az ide soha - gondoltam magamban én - hiszen ezen a Pesten olyan nagy házak vannak, hogy hónapok telhetnek el, míg csak egy is leég.

A sietős szekerek tetején fényes bádogsipkás urak ültek, kiknek a melle mind egy szálig be volt drótozva kötéllel. Egyiknek a kezében égett valami szurkos fadarab. Megéreztem mindjárt a szagáról.

Istenem, uram! Ha nálunk Dabason tűz van, még a bölcsőbeli csecsemőknek sincs nyugtok s mindenik látni szeretné. Bezzeg itt ebben a rengeteg nagy városban, csak a rézkalapos urak mennek oda és oltják. Tűzoltás a mesterségük, egyéb semmi. Ők nem mennek mezei munkára, sem egyéb mesterséghez nem fognak, csupán csak azt lesik, hogy tűz üssön ki.

Többször nem estem le a padról, mert édes apám-uram a nadrágszíjával odakötözött, de aludni alig tudtam valamit. Attól féltem, hogy a vendéglő is meggyúlad s mi oda égünk hókástól, fakóستul együtt...

Uram, ne vígy a kísértetbe!

*

Édes apám-uram kiment a nagy vásárra végezni a maga dolgát, nekem pedig két fényes krajczárt nyomott a markomba s megparancsolta, hogy a vendéglő udvaráról ne mozduljak.

Én meg is fogadtam erősen, hogy egy tapodtat se mozdulok, de a vendéglős úrnak a fia, Aladár úrfi, félre húzott magával egy szögletbe s így beszélt:

- Maga barátocskám még semmit sem látott a mi szép nagy városunkból. Mit mondana a dabasi fiúknak el, ha visszamegy és csak azt tudja, hogy Pesten az utcák lapos kőből vannak összezsínálva, ég a gáz, sok az ablak, még több a kocsi, legtöbb az ember. Tudja-e mit mondok, barátocskám, követni fog engemet, és én majd kalauzolom magát. Bemutatom a legnagyobb, legritkább dolgokat, miknek a láttára a szeme-szája eláll.

Elgondolhatjátok, milyen lélekkel hallgattam az Aladár úrfi szavait. Úgy szerettem volna menni, de eszembe jutott az édes apám-uram parancsa. Mit csináljak? Óh mit csináljak?

Aladár úrfi folytatta a csábítást:

- Maga kedves barátocskám, amint látszik, meglehetősen habozó és határozatlan természetű. Látszik, hogy faluról való, mert lám, mi pestiek egy pillanatban kigondolunk valamit, a másik pillanatban már hozzá is fogunk és nem rettent vissza semmi a világon. Kedves barátom, maga bizonyára a papájától fél, nos, ide hallgasson, mit mondok: engem az én papám már kis gyermekkoromban (most volt tizedfél éves Aladár úrfi) számtalanszor fenyegetett agyonütéssel, sőt - mi több - virgácsal is, de az agyonütéstől sohasem féltem, mert ha a papa szeret - semmi esetre sem üt agyon, mert akkor kit szeretne majd? Látja... látja, maga balgatag fiú - jön vagy nem?

Én kigomboltam a lajbim minden gombját, aztán ismét visszagomboltam, azután a zsebkendőmet tépegettem s végre a kezébe csaptam Aladár úrfinak.

- Megyek az úrfival!

- Kedves barátom, - szólott ő - mindenekelőtt kössünk jó barátságot. Várjon egy perczig, rögtön visszatérek. Csak egy perczig kérem türelmét.

Elszaladt s nemsokára visszajött két pohárral. Mind a kettő telve volt édes málnalével.

- Tessék, barátom, és most koczintsunk, - mondá ő.

Én dabasi szokás szerint mondám:

- Adjon Isten erőt, egészséget, jó termést, gyarapodjék a jószág, édes apa.

- Hohó, nem úgy - veti közbe magát Aladár úrfi - mi most „brudersaft”-ot iszunk, a mi annyit jelent, hogy a pohár kiürítése után tegezni fogjuk egymást és szabad tréfálni egymással, mintha már nagyon régi ismerősök volnánk. Várjon csak, várjon, nem szabad még inni, egymásba kapcsoljuk a karjainkat, egymáshoz közel hajolva ürítjük ki fenéig a poharat, azután kezét szorítunk, megcsókoljuk egymást és azt mondjuk:

- Szervusz!

Szórúl-szóra így csináltuk. A málnalé igen jól esett, a csók pedig akkorát csattant, mint mikor a dabasi rektor pofon üti Bokor Miskát.

- És most jer Bandikám, kiviszlek a városligetbe.

- Hova úrf -

- Micsoda?

- Akarom mondani, te, hova akarsz vinni?

- Legelőször is a városligetbe. Olyanokat látsz, a melyet még nem ettél.

Még egyszer eszembe jutott édes apám-uram, de Aladárnak a barátsága is jól esett. Már úgy lesz, a hogy lesz, megyek. S mentünk vígan. Egy roppant nagy zöld kocsi jött s azon teméntelen sok úr és úri asszony. Aladár intett s egy úr fűtyölt egyet, aztán megállott a kocsi. Mi felugráltunk. Aladár ezüst hatoskát adott a fűtyülő úrnak, az pedig két darab sárga receptiszét vagyis bilétát, a melyent a dabasi komédiások adtak Rebeka nénémnek a minapában. Nem rázott az a kocsi egy szikrányit sem, de még annyit sem, mint a körmöm feketéje. És megállott s a fűtyülő úr olyan jó szívű volt, hogy mindenkit felvett, aki csak felkészkedett, pedig már egymásnak az ölébe ültek az emberek. Jobbról-balról menykövezett nagy házak, egyik czifrább, mint a másik. A dabasi plébános uré is csak istállónak lett volna jó. Emberek minde-nütt, örökös vásár, lakadalom, proceszsió, ének, muzsika, verekedés, tűz... jaj, uramfia! Miért nincs legalább száz szemem, hogy mindent láthatnék!

Hát még az erdőben! Nem tudnám én nektek elmondani, ha akkora hangom volna is, mint a kántor urunknak. Ha ő ott lett volna akkor az erdőben, még a saját hangját sem hallják. Mindenik fa alatt apró orgonák, a kiket a hátán hord egy-egy úr, aztán az oldalát forgatja, mint a köszörűköveknél. Sátrak, házak, pojáczák, köteleken ugráló csörgő sipkás csepürágók, gyönyörű képek telve csupa gyilkossággal, aztán apró masinák, s melyekkel egy minutumra lepingálják az embert egészen, ruhástúl együtt. Csak reád néznek egy kis ideig, aztán kerülsz-fordúlsz, készen a pofotrágiád, vagy micsoda úri neve van annak a képnek. Másutt lovak, zergék, tevék, oroszlánok, strucz madarak körbe szaladnak muzsikaszó mellett, mintha mind meg volna bolondúlva. És akár hiszitek, akár nem, az oroszlán hátán is ült egy fiúcska, a strucz-madár nyakán is egy veres ruhás nagy leány.

- Mi is felülünk, - mondá Aladár.

- Nem én!

Muzsikálnak olyan kézi orgonával, egyszer csak megállanak a lovak, oroszlánok és mind-mind megállanak. Egyik sem mozdul, még a farkát, még a fülét se mozgatja egyik sem.

Közelébb megyek, tapogatom - hát fából van. Aladár egy tevének a hátára ült, én a strucz-madár nyakára és muzsikaszó mellett úgy kilovagoltuk magunkat, hogy jobban sem kellett.

- Jerünk löni, Bandi, - szólott Aladár, mikor a muzsika elhallgatott s a vadállatok meg a lovak megállottak.

- De mivel?

- Igazi puskával, pisztolylyal, vagy ha tetszik, ágyúval.

- Eredj, ne bolondozz.

- Majd meglátod.

Csakugyan igaza volt. Furcsa képek, a levegőben ugráló tojások, ezüst golyók állottak célul s egy horgaslábú úr kínálgatta a puskát, a kinek csak tetszett. Ha valaki eltalálta a figurákat, valami bolondost tett a figura: dobolt, bukfenczet hányt vagy a nyelvét nyújtotta ki.

- Most meg a színházba megyünk.

- A komédiába?

Már sokan váraoztak ott. Apró gyermekek, katonák, urak, úri asszonyok. Az egész színház nem volt nagyobb, mint egy dabasi istállónak a jászola. A komédiás pedig lehetett olyan nagy, mint egy cső kukoricza. Mégis hogy ugrált, hogy verekedett, hogy húzta fel Rózsa Sándort az akasztófára, hogy sírt, hogy tánczolt, hogy verte maga magát pofon nagy szomorúságában. Egy szót sem értettem belőle, mert németül volt, de igen szépen játszott. Nem sajnáltam a két új krajczárt odaadni egy néninek, aki pléhtányéron egy csomó krajczárt nyújtott felém. Igaz, hogy eleinte utána nyultam, egy marékka ki akartam venni belőle édes apám-uramnak dohányra, de mikor láttam, hogy oda nekünk muszáj betenni krajczárt, odaadtam mind a kettőt.

- Most pedig Bandi, olyan dolgot fogsz látni, a melyet soha, de soha nem láttál.

- Mi lesz az?

- Majd meglátod, pajtás.

Zakatolás, csengetés, kiabálás, puskaropogás, gyufaáruló, vizet kínáló leánykák visítása, ének, verekedés minden oldalról. Egy öreg, kövér bácsi mérte az erőket, állott egy boldogtalan dagadt képű mellette, aki három krajczárért megengedte, hogy pofon üssék s a feje fölött egy masina mutatta, hogy milyen erős pofont kapott.

Micsoda bolond emberek is vannak olyan nagy, okos városban! Dabason próbálná meg valaki, tudom, kivernék a faluból.

- Oda nézz, Bandi!

- Jézus, Mária! Egy kocsi, mely elé sem számár, sem ló, sem ökör, de még gőzparipa sem volt fogva, csak úgy magától ment hegyen fel, hegyen le. Olyan magas hegyen, mint a dabasi „Erdő-hát.”

- Ez a *Hullám-vasút*, Bandi.

- Hullám, hm, hát az mit jelent, németül van mondva, ugy-e?

- Magyarúl, te. Hát nem ismered, ha a víz fel és lejár, egyszer magasabb a tükre, máskor megint alacsonyabb, akkor azt mondják róla: *hullámozik*.

E közben alkonyodott s mi hazafelé indultunk. Ismét felültünk arra a zöld nagy kocsira és haza érkeztünk szerencsésen.

Aladár megosztotta velem a vacsorai sültjét s örök barátságot fogadtunk egymásnak, melyet a világ végéig megtartunk. Hívtam őt Dabasra s megígértem neki, hogy minden jegenyefára felmászunk s a fészkekben megnézzük a tojásokat. Csak megnézzük, hogy milyenek, mert bűn a szegény madarak tojását kiszedni a fészkekből és összetörni.

Kimegyünk az „Erdő-hát”-ra és lapdázunk vagy kergetjük a többi fiúkat s megfürdünk a patakban, mely alig ér térdig. Szedünk gyönyörű tarka meg piros köveket és faragunk agyagból pipát az ő papájának én, apám-uramnak pedig ő.

Hiába, hogy neki czúgos czipője, finom kalapja és kikeményített inge volt, nekem pedig hájjal kent csizmám, töredező posztó kalapom és gyúrt kender-vászon ingem, azért igen jól megfértünk együtt s gyönyörködtünk egymásnak a beszédein. Ő borzasztó okos fiú volt. Egy csomó képeskönyve, drága játéka, tengersok pléhkatona, építő kövecskéi, melyekből csodagyorsasággal teremtett hidakat, házakat, pompás kapukat, egész várost.

Csodálkozott, hogy én reggel paprikás szalonnát eszem, vagy egy darab karéjkenyeret s a kávéról csak úgy beszélni hallottam. Délre jó savanyúra csinált babot, darabka sonkacsonttal, semmit többet és mégis erősebb vagyok, mint ő. Piros az arcom, vastagabbak a karjaim, meg a lábaim. Egymás mellé állottunk s még nagyobb is voltam nála, pedig ő hat hónappal előbb született.

Ne higgyétek azt, dabasi fiúk, hogy a városi úrfiak kevélyek és nem szeretik a falusiakat! Látjátok, Aladár alig tudott aznap elválni tőlem s addig nem ment fel az emeletre a papájához, míg édes apám-uram meg nem ígérte, hogy holnap is megengedi, hogy kísétáljam magamat vele s mutogasson meg nekem mindent, hadd legyen mit elmondani a dabasiaknak, már úgy értem, hogy nektek, pajtikák.

Reggel cseperészett, esett az eső. Csaknem ríva fakadtam, hogy nem mehetünk Aladárral, de ő hamar megvigasztalt. Hozott le két esőtartót (?), akivel feltartják a városiak az esőt. Megmutatta, hol kell megnyomni a rugóját, mi módon kell kifeszíteni s hogyan kell tartani a kézben. Valóságos kis házfedél alatt állott az ember.

- Induljunk már, - ösztökélt, - édes apám-uram pedig ismét a lelkemre kötötte, hogy jól viseljem magamat, mert különben hátrafordítja a sarkamat.

Nálunk Dabason, ha esős idők járnak, bokáig, némelyütt meg térdig járunk a kátyuban, éppen a ti házatok felé, Jankó, ugy-e? No lássátok, Pesten olyan az eső, mintha megöntözik a ház pádimentumát, hogy jobban lehessen seperni.

Mind szebb és szebb utczába érkeztünk. Akkora ablaktáblák voltak, mint a házunk fala s aranyos betűkkel teleírkálva. Csillogtak-villogtak az arany zsebbeli órák - tudjátok, olyan parányik, mint a plébános urunknak van - a sok gyűrű, karos gyertyatartók, lánczok. Egy-egy ház fala tele volt rakva ékes könyvekkel - ezekből lehet aztán nagy kedvvel tanulni! Sok háznak a tetejét sem találtam meg, olyan magas volt. Ha azok az emberek, a kik a tetején laknak, kinyújtják a két kezüket, leránthatják mind a fellegeket az égről. Hanem ezt ti ne higgyétek, mert Aladár elmagyarázta nekem okosan, hogy az ég jóval messzebb van, olyan messzi - mondta ő - hogy ha vasútra ülnénk s az mindig hajtana, vinne, sok ezer esztendő múlva sem érkeznenek meg oda. Higgye, a ki akarja, én bizony még most is a mellett vagyok, hogy nem lehet az ég olyan messzire, mert ha meghal a jó ember, sohasem jutna fel a menyországba... Nem tudom, kinek van igaza, ez nekem csak úgy jutott az eszembe.

Egy roppant nagy házhoz érkeztünk. Vastrácsos gyönyörű kert közepén állott. Aladár azt mondta, hogy itt sok mindent lehet ingyen látni. Nagy, czifra kucsmás úr várt a kapuban, a kinek mind a ketten illedelmesen köszöntünk.

- Te, Aladár, ezé a ház?

- Nem, Bandi - szólott kaczagva - ez a kapus.
- Hm, hát a kapu az övé - s néztem bámulva az erős, nagy kaput.
- Ő nyitogatja a kaput, - magyarázta Aladár.
- Ahá, most már értem.

Most ide figyeljete, mit láttam. Akkora nagy ház, mint a dabasi templom százszor véve, telidestele volt - madarakkal. Finom üveges szekrényben, egy-egy száraz galyon vagy fatörzsön állottak. Sem nem énekeltek, sem nem repültek el.

- Istenem, milyen jámbor madarak, - szólék Aladárhoz nagy álmélkodással.
- Jámborok bizony, mert - nem élnek.
- Micsoda, ez a gólya itt nem él?
- Csak élt valamikor, Bandi, most akár mogyorót törhetnél a fején. Ki vannak ezek tömve. Ezt sem tudtuk még, hé?

A másik, éppen ilyen nagy szobában, csupa négy lábú állat. Akkorák voltak köztük, hogy létrával kellett volna reá felmászni. Elefánt, zsiráf, két púpú teve, ki is győzné mind végig számlálni őket. Csak a tigrist néztem, annak a fogai mintha még most is csattogtak volna! Ha akkor megelevenedik, tudom istenem, most nem beszélek nektek pesti dolgokat, széttépett volna, mint egy rongydarabot. Te Pista, volt ott egy tehén is, akinek csak egy szarva volt s az is a homlokából nőtt ki - úgy ám!

Jöttek a bogarak, lapos üvegfedelű skatulyákban. Nem hiszem, hogy Dabason száz esztendő alatt annyi légy megfordulna, mint a mennyi bogár ott gombostűre volt szúrdalva. Mert tudjátok meg, mindenik bogárnak a háta át volt szúrva! Ha az ott levő bogarakat rákergetnék Dabasra, elhigyjétek, minden élő teremtet állatot felfalnának. Utójára láttuk a kigyókat s más ilyen csúszó-mászó férgeket. Ezek fertelmesek, annyi bizonyos. Egyet mutatott Aladár s azt mondta róla, hogy a tigrist - pedig az hatalmas állat ám, - oda szorítja, dereka körül csavarodva, a fa sudarához s kinyomja belőle a lelket.

Ha csak elképzeli is az ember, úgy érezi, mintha minden haja szála felfelé állana az ijedtségtől. Én el is hiszem, hogy lehetséges, fiúk, mert az a kígyó vastag is, meg hosszú is. Olyan, mintha egy óriási kötél volna, a kötél pedig még a falu bikáját is gyámoltalanná és ártalmatlanná teheti, úgy-e bár?

Hát ez még mind csak semmi.

Aladár egyet gondolt, aztán benyúlt a zsebébe, megszámlította, hány hatoskája van s mosolygó arczczal vitt ki abból a csodaszép nagy házból. A nevét is megmondta a gazdájának, valami Mu-Mu-Muz, nem tudom én mi, no!

Ismét kocsira ültünk és kimentünk abba az erdőbe, ahol tegnap voltunk. Ott aztán felkerekedtünk - Aladár jól tudta a járást - s rövid idő múlva egy deszkakerítéshez jutottunk. Mentünk e mellett s elérkeztünk a kapujáig. Ott bilétát vett Aladár s beeresztettek.

Ki találja ki, dabasi fiúk, mi volt itt? Egy kert tele mindenféle állattal, még pedig bámuljatok: élő állattal.

Nincs a kerek földön olyan állat, a milyent mi nem láttunk volna. Legszebb volt az oroszlán. Fel és alá sétált a vaskalitikában, reánk nem is nézett. Tudjátok, őt az állatok királyának nevezik, mint a mesékben szokták, büszke is igen nagyon. Bojtos nagy farkát dobálta jobbra-balra. Ezt olyan keménynek mondják, hogy ha megüt vele fejbe egy ökröt, hát leesik az ökör. Elhihetitek bátran fiúk, mert én láttam ilyen közről ni, mint ide az eresz alja.

Legmulatságosabbak a majmok. Annyi van ott egy nagy vaskalitrában, hogy Dabason ember is alig van annyi. Hiszen láttunk mi már egyet itt, valamely éhes talián hordozta faluról-falura, épen úgy, mint a medvéket szokták. Betanított kutya hátán lovagolt, piros ruha volt rajta, aztán hegedült, vakarózott; de mi volt ez a beteges, görhes kis jószág azokhoz a nagyokhoz képest! Egész nap játszanak, verekednek, esznek és soha el nem fáradnak belé. Egy úri asszonynak a nagyobbik bekapta a kendőjét, ott benn aztán mókáztak a kendővel, éppen úgy, mintha kis gyermekek lettek volna, takargatták egymást és mindenik vágyott arra, hogy legalább egyszer betakarják. Kettő hajba kapott e miatt s ezek csatáztak egymással, a többi is beleszólt s olyan csetepatét csináltak, hogy Aladár egy fának dőlt nevéttében.

Láttam még fekete embereket is - szerezseneket. Először nem hittem, pedig tudom, Dabason is hallottam én mesélni olyan emberekről, akiknek koromfekete a kezök, lábok, arcuk; a hajok pedig olyan kondor és kemény, mintha lószőrből csinálták volna. Elhihetitek, vannak ilyenek is. Ezeket az Óperenciás-tengeren túlról hozták. Sátrakban laknak, mint a cigányok és olyan madárféle nyelven beszélnek egymással még a kicsi gyermekek is. Ugráltak, énekeltek, vas fazék-fedővel rohantak egymásra, befont sörényű lovakon vágattak. Aladár azt mondta, hogy nyers hússal élnek... no, én tudom, hogy nem kóstolnám meg, hát ti dabasi fiúk?

*

Mit gondoltok, vannak-e ebben a szép, nagy városban szegény emberek, olyan szegények, mint féllábú Csutak Feri, meg Markóné Dabason?

Vannak bizony.

De hiszen láttam én, amint hazafelé mentünk este, olyan rongyos beteg asszonyokat, egy-két kicsi gyermekkel a karjukon, hogy megesett a szívem.

- Ezek is a szép emeletes házakban laknak? - kérdeztem Aladártól.

- Ott, a szép emeletes házaknak a *pinczéjében*.

- Szent Istenem, a vizes, sötét pinczében?

- A pinczében, barátom, még pedig igen sokan összezsúfolva egymás hátán.

- Hiszen akkor a napot sohasem látják.

- Ha ki nem jön az utcára, bizony nem is látja meg. Nézd az én arcomat, az is sárga, de hát még annak az asszonynak az arcza! Nagyon szegények azok.

- Mért nem járnak koldúlni?

- Mert nem szabad.

- Ebben a nagy, szép városban, a hol annyi úri nép és annyi gazdag ember van, nem szabad kéregetni egy darab kenyeret?

- Nem ám, mert ha kéreget, akkor becsukják. Hanem siessünk, megmutatom, hol kapnak ők olcsó enni valót.

Vitt egy nagy-nagy folyónak a partjára. Tudjátok fiúk, ha a dabasi templomtól a kápolnáig kivájnák a földet s egy tengerből megtöltenék vízzel, hát akkora volna, mint a Duna.

Jó ideig kellett nézmem, míg a másik oldalára elláthattam. Kő grádicsok vezetnek le a vízbe, akár egy nagy palotába. A folyón nyüzsgönek a szebbnél szebb hajók. Sütnek-főznek azon s Dabas minden embere elérne egyiknek-másiknak a tetején s még csak meg se kottyanna.

Olyan nagy.

Egy-egy jókora vaskémény van mindegyiknek a közepén s abból folytonosan ömlik ki a füst. Azt hittem, ott van a konyha, de nem igaz, mert a masina van ott, aki az egész hajót fel-le a vízen hajtja. Ne féljete, egy embernek a kezében sem láttok ott lapátot, a mivel a vizet csapkodná, hanem egy nagy lapátos kereket láthattok alól s az forog, ha a masinának úgy tetszik s akkor a rengeteg nagy hajó megy; ha pedig a masina azt akarja, hogy a hajó megálljon, akkor megállítja a kerekeket. Tudjátok-e mivel? Gőzzel. Olyan párával, a milyen idehaza Dabason a forrásban levő fazéknak a fedelét sokszor felüti.

Milyen okos embernek kellett lennie annak, aki ezt így össze csinálta!

A nagy folyónak a partján árulnak mindenféle ennivalót. Gyümölcs áll rakáson, öreg asszonyok kínálnak főtt kukoriczát, hegyes szakállú urak ott nyomban főzik a vékony kolbászt forró vízben, adnak vizet, édes vizet, citromot, narancsot, retket, kolompért, czukort. Két három krajczáron jól lakik a szegény ember, mert még főtt kolompért is árúlnak, hanem az is igaz, hogy ne válogasson, aki idejön megebédelni, mert akkor kiürül a zsebe.

Mentünk feljebb a Duna partján. Túl egy hegy tetején állott egy sárga ház, csupa zöld salukáteres ablakok az oldalán.

- Ott lakik a király, - magyarázta Aladár.

- Hm, az a nagy úr!

- A legnagyobb úr.

- A világon is ő a legnagyobb.

- Nem, csak nálunk; minden országban a király a legnagyobb úr.

- Hanem a mennyországban, ott a jó Isten, ugy-e?

Aladár reám nézett s azt mondta, hogy én egy kis csacsi vagyok.

- Miért? - kérdeztem én szomorúan.

- Azért, - felelte ő vígan - mert Isten nem olyan, mint a királyok, ő nem ember, ő hatalmasabb, ő az egész világnak, meg az égnek együttvéve az ura.

Csakugyan igaza volt, hogy csacsi vagyok, mert ezt én is elmondhattam volna így, hiszen tanultuk Dabason.

*

Másnap hazahozott édes apám-uram, de előbb még elszaladtunk Aladárral egy játékosboltba és vettem egy eleven krokodilust neked, Ferkó - itt ni... Brr! brr! brr! látod, mint szalad? Hozzá ne nyúlj szerencsétlen, mert megharap!

Hahaha!

Aladár megígérte, hogy a nyáron eljön hozzánk Dabasra, hogy neki is olyan vastag karja és lába legyen, mint nekünk van. Csak annyit mondok nektek, dabasi fiúk, ha valamelyik nem tesz az ő kedvére, hát én azt megverem, mert Aladár az én kedves, jó barátom.

Különben ti őt mindjárt első nap megszeretitek majd. Azért hogy gummiczuggos cipője, finom kalapja és kikeményített inge van: jó barátjává fogadott engemet, a kinek pedig hájjal kent csizmám, repedező posztó kalapom és gyűrött kender-vászon ingem van.

No látjátok!